

De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 21 Mei 1916. N°. 2000.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 3.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonneementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz.
Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elken regel meer f .20.
Aanvragen en vermelding van leedgaven f .12 per regel.

Van de Volcinding.

CCX.

ZESDE REENS.

XXXIII.

Want gelijk als die nieuwe hemel en die nieuwe aarde, die ik maken zal, voor mijn aangezicht zullen staan, spreekt de HEERE, alsoo zal ook ulieder zaad en ulieder naam staan.
Jesaja 66 : 22.

Toegelaten aan het derde of laatste hoofdstuk, plaatsen we het geloof op den voorgrond. Het eerste deel verkondigde het oordeel, dat Gods toorn niet alleen over de heidenen volkomen, maar evenzo, en zelfs scherper nog, op Israël nederwierp. Dit oordeel trok zich saam in de gelijktelling van Jeruzalem met Sodom en Gomorra. Niet, men versta dit wel, alsof juist de gruwelijke geslachtszonde van Sodom in Jeruzalem zo ergelijke verwoesting aanrichtte. Hiervan meldt althans Jesaja uit zijn tijd, in de jaren 750—700, ons niets. Op iets geheel anders werd door die verwijzing naar Sodom bedoeld. Allerlei straf kan het oordeel Gods ten uitvoer leggen, doch in den regel wordt dit oordeel dan door menschen voltrokken. Bij Sodom daarentegen droeg dit oordeel Gods in zijn uitwerking in zooverre een geheel eigen karakter, dat bij Sodom en Gomorra het oordeel niet alleen, maar ook de uit dat oordeel volgende straf rechtstreeks, zonder tusschenkomst van menschen, van God Almachtig uitging. Jehovah was het, die sulfer en vuur van den hemel deed regenen, en op die wijs Sodom aan de Doodse Zee te niet deed gaan, en zoo te niet deed gaan, dat zelfs nu nog een wederopbouw van Sodom ondenkbaar is. Hierop nu moet bij het oordeel, waarvan Jesaja de aankondiging deed, volle nadruk gelegd. Het oordeel dat, uit hoofde van Israels afval, en vooral vanwege Jeruzalems verzondiging, over het geroepen volk naderde, was evenzo een oordeel dat van God rechtstreeks uitging, en dat deswege niet was af te wenden.

Het is wel zoo, dat hier dat oordeel door menschen, t.w. door de Assyriërs eerst, en daarna door de Babyloniërs, zou worden voltrokken; maar juist de profetie van wat te komen stond wees uit, dat zich in dit oordeel de toorn Gods uitte en de vloek van Jehovah voltrok. Hier was het alsoo de vraag, of de kern van het volk dit gelooven zou, het in geloof zou aannemen, en er conform naar handelen zou. Dit zou, gelijk bij Jeremia bleek, met Zedekia en zijn raadslieden niet het geval zijn. Zij zouden hulp bij Egypte zoeken, om het oordeel Gods te niet te doen. Vandaar toch de ordinantie bij Jeremia, dat het volk des Heeren willoos Jeruzalem uit moest trekken, en zich passief aan de Chaldeënen moest overgeven. Eeniglijk uit dien hoofde, dat Nebucadnezar niet anders deed, dan het oordeel Gods voltrekken. Dit was het eerste punt van 't geloof, waarop 't hier aankwam, en dat wel eerst bij Jeremia tot volle uitwerking kwam (Jeremia 38 : 17), maar toch ook reeds in Jesaja's profetie lag opgesloten.

Hierbij kwam nu als tweede voorwerp van het geloof de aankondiging van den Messias, om Israël te doen beseffen, hoe onder 't Heeren leiding in dezen Messias de zoon zou vervuld worden, en als vrucht der verzoening, van Messias de kracht zou uitgaan om het leven uit den dood te wekken, en straks van uit den Troon Gods, aan wiens rechterhand de Messias zou plaats nemen, de redding ten leven en tenslotte de Volcinding te doen uitgaan. Ook bij dit tweede hoofdstuk hing er alsoo alles aan, of het volk des Heeren dezen Messias in geloof aanvaardde. En hierbij komt nu in de derde plaats de afscheiding, die tot stand zou komen tusschen het volk als natie, en de kern van de geloovigen, die uit het nationale leven van Israël zich zou afzonderen, om het raadsplan Gods aangaande zijn eeuwig Koninkrijk te vervullen.

Dit is dan nu het derde hoofdstuk van Jesaja's Godspraak: De afzondering van de geloovige kern, de redding van die kern uit de ballingschap, en de opvoering van die eerst nog aanstaande kern ten eeuwig leven tot de volle heerlijkheid van de Volcinding. Op die afscheiding of afzondering wees Jesaja zoo met nadruk, toen hij den last ontving om het getuigenis op te binden onder zijn volgelingen, en er dan het overige volksdeel buiten te laten. Maar ook reeds in 't profetisch program in hoofdstuk I sprak zich dit uit, toen er gezegd werd: »De dochter Sions is overgebleven als een hutje in den wijngaard, als een nachthutje in den komkommerhof, en als een belegerde stad, een beeld daarom zoo juist, omdat

de wachter in het nachthutje niet alleen afgezonderd wordt, en in dat hutje tegen koude en ongemak van het weder beschermd is, maar dan ook anderszins waken moet, om on- en roofgedierte van den wijngaard af te weren; juist wat de vrome kern van Israël had te doen. In Jes. IV : 5 wordt dit dan ook nader toegelicht, als 't heet: »En de Heere zal over alle woning van den berg Sion, en over hare vergaderingen, scheppen een wolk des daags en den glans eener vlamme vuurs des nachts, want over alles wat heerlijk is, zal een beschutting wezen». En dan volgt er: »En daar zal een hut zijn tot een schaduw des daags tegen de hitte, en tot een toevlucht en tot een verbergert tegen den vloed en tegen den regen». Ook in het visioen van Jesaja's roeping, in Jesaja VI : 13, is van die kern sprake: »Doch nog een tiende deel zal daarin zijn, en het zal wederkeren, en dan volgt er: »Gelijk de eik, in welken na de afwerping der bladen nog steunsel is, alsoo zal het heilig zaad (d.i. de kern) nog het steunsel daarvan zijn». Daarop volgt alnu in Jesaja 8 : 16 's Heeren last tot de afzondering van de kern, in den last: »Verzegel de wet onder mijn leerlingen». De massa van het volk valt steeds meer af, of 't al den tempeldienst nog vormelijk blijft waarnemen, en uitwendig nog meedoet op het heilig erf, dit alles gaat steeds meer in schijn op, want bij die breede reeks van het volk is alle geloof ten slotte verdord en als het dorre blad van den heiligen tak afgevallen. En juist daarom komt het er nu maar op aan, of de heilige kern die door Gods genade nog in Israël bewaard was, metterdaad in 't geloof volhardde, en uit 't geloof zou opwaken, ook al was het dat ze in ballingschap zou zijn weggevoerd.

Dit alles nu komt uiteraard niet tot zijn recht, zoo ge Jesaja 40—66 apart neemt. In hetgeen tot hoofdstuk 39 voorafgaat, is toch van zulk een afzondering nog geen sprake, en het is eerst door de ballingschap, dat dit geloof in 't heilige zaad op de vuurproef is gesteld. Eerst als Israël in staat van ballingschap verkeert, kan de verlossing komen en het triumfied worden aangeheven. Zie 't maar in Jesaja 52 : 7 vv., waar 't heet: »Hoe heerlijk zijn op de bergen de voeten desgenen die het goede boodschap, die den vrede doet hooren, desgenen die tot Sion zegt: Uw God is Koning! Er is een stem uwer wachters. Zij verheffen de stem, zij juichen te zamen, want ze zullen oog aan oog zien, als de Heere Sion wederbrengen zal. Maakt een geschal. Juicht te zamen, gij woeste plaatsen van Jeruzalem! Want de Heere heeft zijn volk gehoord en Hij heeft Jeruzalem verlost! En hierop volgt dan de aanduiding hoe de scheiding steeds meer volkomen moet worden. »De Heere heeft zijn heiligen arm ontbloot voor de oogen aller Heidenen, en alle de einden der aarde zullen zien het heil onzes Gods». Doch dan moet ook het verkoren volk zelf de afzondering tot stand helpen brengen, en daarom volgt er dan, onmiddellijk, in vs. 11: »Vertrekt, vertrekt, gaat uit vandaar, gaat uit het midden van hen, reinigt u, gij die de vaten des Heeren draagt, want gijlieden zult niet met haaste uitgaan, als vluchtende, want de Heere zal voor ulieder aangezicht heen-trekken, en de God van Israël zal u achtertocht wezen». In dat heilig zaad zal 't heilig karakter wezen, dat het zich gedraagt als een knecht des Heeren, een type dat wel eerst in den Messias volcind zal worden, maar toch in geheel het heilig zaad moet uitkomen. Vandaar dat op deze schitterende profetie der afzondering aanstonds volgt: »Ziet, mijn knecht zal verstandiglijk handelen, en verheven, ja zeer hoog worden». Een zegswijze waardoor de innerlijke band des Geestes wordt aangeduid, die Messias met dat heilige zaad en dat heilige zaad met Christus verbindt. Verwerklijkt wordt deze profetie dan bij aanvang reeds in Cores, die zelf den eernaam ontvangt (45 : 1) van een Gesalfde des Heeren te zijn. Doch ook Cores is slechts instrument en middel, en het blijft alles gaan om Israël, zooals er in vs. 4 uitdrukkelijk bij staat: »Om Jacob mijn knechts wil, en om Israël mijn uitverkorene». En zulks in zoo alomvattenden zin, dat er in vs. 8 aanstonds op volgt: »Drupt gij hemelen van boven af, en dat de wolken vloeien van gerechtigheid en de aarde opene zich en dat allerlei heil uitwasce en gerechtigheid te zamen uitspruite. Ik de Heere heb ze geschapen» (vs. 8).

Zoo zal de band dien Jehovah oorspronkelijk tusschen zich en zijn volk gelegd had, de aloude kracht herwinnen. Bij de huwelijks-trouw was deze band vergeleken. En met terugslag hierop nu heet 't in Jesaja 54 : 5: »Uw Maker is uw man». Heere der

heerschen is zijn naam, en de Heilige Israels is uw Verlosser. Want de Heere heeft u geroepen als een verlatene vrouw en als een bedroefde van geest. Nochtans zijt en blijft gij de huisvrouw der jeugd, hoewel gij versmaad zijt geweest, zegt uw God. Voor een klein oogenblik heb ik u verlaten, maar met groote ontfermingen zal ik u vergaderen». In een kleinen toorn heb ik mijn aangezicht van u verborgen, maar met eeuwige goedertierenheden zal ik mij uwer ontfermen, zegt de Heere uw Verlosser, want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het Verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere uw Ontfermer. En dan gaat het herstel van de breuke in dweepende liefde over: »Gij verdrukte, doch onweder voortgedrevene, ongetrooste, zie ik zal u steenen gansch sierlijk leggen, en ik zal u op saffieren grondvesten, en uw glasvensters zal ik kristallijnen maken, en uwe poorten van robijnen, en de vrede uwer kinderen zal groot zijn. Wees verre van verdrukking, want gij zult niet vrezen, en verre van veschrikking want ze zal tot u niet naken. Alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en zelfs alle tong die in 't gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen. Dit is de erve van den knecht des Heeren, en hun gerechtigheid is uit mij, spreekt de Heere». Een zoo hoog jubeltaal vindt haar grond niet in een half methodistische bekeering van enkele individuen. Die toon des gejuichs kan daarom alleen zoo hoog worden aangeslagen, omdat de wederopwekking van de kern van Israël eeniglijk opkomt uit het aloude raadsplan des Heeren, en uit den wortel van het Verbond, dat Jehovah van oudsher, reeds met de aardse Patriarchen, ja zelfs reeds in den zegen van Sion, opslaat. Dit nu spreekt zich uit in wat we lezen in Jesaja 63 : 8: »Want Hij zeide: Zij zijn immer kinderen die niet liegen zullen, en alzoo is hij hun geworden tot een Heiland. In al hun benaauwdheid was Hij benaauwd en de Engel zijns aangezichts heeft ze behouden. Door zijn liefde en door zijn genade heeft Hij hen verlost, en Hij nam hen op, en droeg hen als in de dagen van ouds». En daarom kan dan ook betuigd: »Ik zal de goedertierenheden des Heeren vermelden, naar alles wat de Heere ons heeft bewezen, naar zijn barmhartigheden, en naar de veelheid zijner goedertierenheden».

Het is het rijke gevoel van verzoend te zijn, dat onder de bange worsteling die het gevolg van die scheiding en afzondering was, het volk des Heeren staande hield. Reeds in het roepingsvisioen was hierop nadruk gelegd. In dat visioen toch was een engel, en met name een Seraf, tot Jesaja genaderd, en had een gloeiende kool van het altaar genomen, en hiernaede had hij Jesaja's lippen aangeroerd. En in dien Seraf nu werd door God zelf aan Jesaja betuigd: »Zie, deze heeft uw lippen aangeroerd, en nu zoudt u verzoend». Het is uit dat verzoeningsbesef dat in Jesaja's geest de kracht opkwam, om, tegen allen vijand en allen demon in, voor de eere van Gods heiligen naam te getuigen. Vandaar dat in Jesaja's Godspraak het zich alles steeds weer aan den Messias vastklemt, wijl in hem en in hem alleen de Verzoening voor het volk des Heeren geboden was. De Messias zelf betuigt dan ook zoo aangrijpend schoon in Jes. 61: dat Jehovah hem geroepen heeft »om te verbinden de gebrokenen van hart, om aan wie gevangen waren de vrijheid uit te roepen, en aan de gebondenen te profeteeren de opening der gevangenis, om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren, en alle treurigen te troosten». Zoo machtig zelfs zal de kracht zijn, die uit dit Verzoeningsbesef in het heilige volk zal varen, dat 't in Jes. 61:3 heet, dat de Messias in Israël optreedt, om »aan de treurigen in Sion te beschikken, dat hun gegeven worde sieraad voor asch, vreugde voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benaauwd geest, opdat ze genaamd worden een planting des Heeren. Priesters des Heeren zullen ze zijn, en dienaren onzes Gods zullen ze genaamd worden», vs. 6. Voor de droefheid en de versmelting, die uit het zondebesef opwelt, zal dan nu ook, zoo heel anders, »Jeruzalem zal zijn tot een lof op aarde» (62:7). Zoo vol schittering zelfs zal eens het lot van Gods gezaligden zijn, dat alle volkeren bekennen zullen, hoe ze een zaad zijn, dat de Heere gezegend heeft (61:9). Ze zullen jubelen: »Ik ben zeer vroolijk in den Heere, want Hij heeft mij bekleed met kleederen des heils; juist zooals een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, zoo zal de knecht Gods gesierd

zijn, als Jehovah hem »den mantel der gerechtigheid» zal hebben omgehangen (61:11). Iamers gelijk de aarde haar spruit voortbrengt, en gelijk een hof doet opbloeien wat er in gezaaid is, zoo ook zal de Heere HEERE den lof van zijn volk doen opspruiten over alle de volken der aarde (61:11). En dit alles omdat de Messias roemen en getuigen kon: »De Geest des Heeren HEEREN is op mij, omdat de Heere mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen en om te verbinden de gebrokenen van hart.» (61:1).

En aldus nu gaat van zelf de profetie van de Verzoening in de profetie der Verheerlijking over. Reeds aanstonds in zijn tweede kapittel zet Jesaja dit zoo klaar en duidelijk in, als het in vs. 2 heet, dat in het laatste der dagen, d.i. als uitkomst van geheel het werk der genade, zulk een toestand zal intreden, dat »vele volken zullen heengaan en zeggen: Komt, laat ons opgaan tot den berg des Heeren, tot het Huis van den God Jacobs, opdat Hij ons leere van zijne wegen, en dat wij wandelen in zijne paden, want uit Sion zal de wet uitgaan en des Heeren Woord uit Jeruzalem». Dan zullen ze hun zwaarden slaan tot spaden, en hunne speizen tot sikkelen. Het éne volk zal tegen het andere volk geen zwaard meer opnemen. Geen oorlog zullen ze meer voeren. En de heidenen die van verre naar Jeruzalem optrekken, zullen tot Israël zeggen: Laat ons uw volgelingen wezen, en laat ook ons wandelen in het licht des Heeren» (II : 1—5). Het is slechts een overblijfsel dat begenadigd zal worden, maar die ontkwamen zullen dan ook »niet meer steunen op dien, die ze geslagen heeft, maar ze zullen steunen op den Heere, den Heilige Israels, oprechtelijk». Het is »het overblijfsel van Jacob, dat weer zal keeren tot den Sterken Gods» (X vs. 26). Niet Israël zelf zal die heilige toekomst bereiden. Ook dan weer zal het Jehovah zijn, die zich een banier zal oprichten onder de heidenen, want »Hij zal de verdrevenen van Israël verzamelen, en de verstrooiden van Juda vergaderen, tot zelfs van de vier einden des aardrijks» (XI : 12). Zoo heerlijk zal die wonder verlossing zijn, dat al het volk op Sion juichen zal: »Ik dank u, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt». Maar nu geen vreeze meer, want »ziet, God is mijn heil. Hij is mijn Sterkte, en mijn Psalm, want Hij is mij tot heil geworden. Uit de Fonteynen des heils zullen we het heil als water scheppen met vreugde. En het zal één roepen worden: Psalmzingt den Heere, want hij heeft heerlijkhe dingen gedaan. »Zulks zij bekend op den ganschen aardbodem. Juich en zing vroolijk, gij, inwoners van Sion! want de heilige Israels is groot in het midden van u» (zie Jes. 12). Doch telkens komt hierbij uit, hoe deze zegen en deze heerlijkheid niet alleen aan het zaad Abrahams zal toevloeien, maar hoe de verlost en verzoenden door Hem uit alle volken zullen geroepen worden. Zoo toch heet 't in Jes. 25 : 6: »De Heere zal op Sion alle volken een vetten maaltijd bereiden, en Hij zal op dezen berg verslinden het bewind des aangezichts waarmede alle volken bewonden zijn, en het deksel waarmede alle natien bedekt zijn. Hij zal den slotte zelfs den dood verslinden tot overwinning. Hij zal de tranen van alle aangezicht afwissen». Hij zal de smaadheden zijns volks van de aarde wegnemen. En men zal in die dagen zeggen: »Ziet, deze God is onze God en Hij zal ons zalig maken. Deze is de Heere, dien wij verwacht hebben, en we zullen ons verheugen en verblijden in Zijn zaligheid» (25 : 6—9).

Steeds rijker wordt die komende heerlijkheid voor den profet ontvloed. Hoorslechts toe. »De woestijn en de dorre plaatsen zullen vroolijk zijn, en de wildernis zal zich verheugen en bloeien als een roos» (35:1). »O, Sion, zoo heet het in Jes. 40 : 9, »O Sion, gij verkondigster van goede boodschap! klim op een hoogen berg, o, Jeruzalem, gij verkondigster van goede boodschap! hef uw stem op met macht. Hef ze op, vrees niet, en zeg aan de steden van Juda: Zie hier is uw God. De Heere zal zijn kudde weiden, gelijk een herder. Hij zal de lammeren in zijn armen vergaderen, en in zijn schoot dragen; de zoogenden zal Hij zachtken leiden». Ook zal er in die heerlijkheid geen mindering intreden, want al is 't, dat zelfs de jongeren van jaren moede en mat zullen worden, en de jongelingen gewisselijk zullen vallen, niet alsoo zal 't in dat rijkere leven zijn. »Die den Heere verwachten, zullen veeleer de kracht vernieuwen, ze zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden. Ze zullen loopen en niet moede worden; ze zullen wandelen en niet mat worden» (40 : 30, 31).

Natuurlijk zal voorshands de worsteling met den tegenstander nog aanhouden, maar die worsteling zal hen niet overmannen. Alzoo toch zegt de Heere in Jes. 43 : 1: »Vrees niet, want ik heb u verlost. Ik heb u bij uw naam geroepen. Gij zijt mijne», en dan volgt deze heerlijke bemoeiding: »Wanneer gij zult gaan door het water, ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstroomen. Wanneer gij door het vuur zult gaan, gij zult niet verbranden, en de vlam zal u niet aanraken. Van ouds af zijt gij kostelijk geweest in mijn oogen, zegt de Heere. Ik heb u lief gehad. En daarom vrees niet, want ik ben met u. Ik zal uw zaad van den opgang brengen. En ik zal zeggen tot het noorden: Geef, en tot het zuiden: Houd niet terug. Breng mijn zonen van verre, en mijn dochters van het einde der aarde; een ieder, die naar mijn naam genoemd is, en die ik geschapen heb tot mijn eere» (43 : 1—6). Eens zal de volkomen zegepraal aan de zake Gods verzekerd blijken te zijn, »want ik heb gezwoeren bij Mijzelf, en er is een woord van mijn mond uitgegaan, en het zal niet weder keeren, dat alle knie Mij zal gebogen worden, en dat alle tong mij zal belijden» (45 : 23). Het is dan ook de noodiging om mede tot die heerlijkheid in te gaan, die in Jesaja 55 tot alle kranken van ziel en tot alle hongerigen uitgaat: »O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet. Ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk; maar toch houdt daarnaast de bijzondere gelofte aan het huis Jacobs stand: »Dan zult ge u verlustigen in den Heere, en ik zal u doen rijden op de hoogten der aarde, en ik zal u spijzigen met de erve van uw vader Jacob, want de mond des Heeren heeft 't gesproken» (58:14). Toch zal de komende heerlijkheid niet Israël ook de volken omvatten. »Er zal een Verlosser tot Sion komen, en dit is mijn verbond, zegt de Heere, met hen die tot Sion komen: Mijn geest die op u is, en mijn woorden die ik in uwen mond gelegd heb, die zullen van u mond niet wijken, noch van den mond van zaad, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe» (59 : 21). »O, Jeruzalem, laat geen stilzigen bij u zijn, en zwijg niet stil voor Hem, totdat Hij Jeruzalem stelde tot een lof op aarde».

Doch bij dit geestelijk heil zal 't niet blijven. Ook de wereld zelve, waarin God zijn volk geplaatst en geplant heeft, zal in heerlijkheid glans vernieuwd worden. Aan het eind van Jesaja's Godspraak toch gaat het vergezicht tot aan de Volcinding toe. »Want ziet, zoo lezen we in Jes. 65 : 17, »want ziet, ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, en de vorige dingen zullen niet meer gedacht worden, en zullen in 't hart niet opkomen». Een zoo rijke toezegging, dat ze in het daarop volgende hoofdstuk, in Jes. 66 : 22, bijna letterlijk herhaald wordt. Daar toch heet het: »Want gelijk als die nieuwe hemel en die nieuwe aarde die ik maken zal, voor mijn aangezicht zullen staan, alsoo zal ook ulieder naam en ulieder naam staan». Dit als beedspraak op te vatten, gaat uiteraard niet, hoe herhaaldelijk het ook beproefd zij. Er is nu eenmaal, ook onder de Gereformeerde godgeleerden, van meet af een sterk spiritualistische neiging aan het woord gekomen, die al het zinnelijke en zienlijke varen liet, om de gelukzaligheid hiernaamaals eeniglijk en uitsluitend in geestelijke genieting te zoeken. Doch deze overgeestelijkheid heeft het ten slotte toch ook onder ons moeten afleggen. De uitlegging door den apostel aan dat woord van Jesaja gegeven, dwong er ten leste toch toe, om de zienlijke schepping niet als een tijdelijk hulpmiddel te verstaan, maar in te zien, en te belijden, dat de Schepping Gods van zijn menschenwereld van meet af een ander karakter droeg dan van de wereld der Engelen. Dat deze laatste enkel geestelijk te verstaan is, beleeed ieder. Maar de menschenwereld is geen engelenswereld. De wereld der menschen staat hooger en is zooveel rijker. Al de werken Gods in zijn zienlijke wereld verhoogen zijn. Naam op geheel eigen wijze, en het is aan de eere Gods te kort doen, zoo men de zienlijke wereld opvat, als had ze slechts dienst gedaan, om tijdelijk onze ziel te herbergen tot tijd en wijle de ziel uit het lichaam schiedt, het lichaam verdort, er, de geest enkel geestelijk genietten kan in het Vaderhuis. Reeds de geheele belijdenis van de opstanding der dooden werpt deze valsche geestelijke spiritualistische beschouwing ter neer. Waartoe zou de nieuwe schepping zelve, waartoe zou de mensche lijke verschijning in het zichtbare, waartoe zou de menschenwereld van den Zone Gods, zijn sterven, en na zijn sterven zijn Verrijzenis, gestrekt hebben, zoo al dit zienlijke geen andere bestemming had

dan om te vergaan en te verdwijnen, om niets dan een geestelijke heerlijkheid over te laten. Reeds de bijvoeging, dat er niet enkel een nieuwe aarde, maar ook een nieuwe hemel komt, en wat er bij staat, dat God deze nieuwe aarde en dezen nieuwen hemel dan eerst *maken zal*, sluit hier alle misvatting uit. In het Jesaja'sch gezicht is de profetie voltooid, en vandaar dat ook de Vol-einding zelve in Jesaja's profetie is opgenomen. Opmerkelijk is het ook, dat zelfs van het lijk gezegd wordt, dat in 't weer-opgestane lijk der verlorenen een worm zal komen (die niet sterft, een vuur dat niet gebluscht zal worden, en dat ze alle vleesch ten afgrijzen zullen wezen (vs. 24). Waarom toch anders de opstanding der verlorenen?

Meer aanstoot nog gaf aan deze eenzijdige Spiritualisten hetgeen Jesaja in een sprake Gods vernam, toen het heette in Jesaja 65 : 25 : „De wolf zal met het lam verkeeren en tezamen weiden; de leeuw zal stroo eten als een rund, en stof zal de spijze der slang wezen; ja zij zullen geen kwaad doen noch verderven op mijn heiligen berg (65 : 25). Dit is een Godspraak, die geheel aansluit aan de reeds besprokene, die van een toekomst gewaagt, waarin geen oorlog meer zal gevoerd worden, maar alle spies tot een sikkel zal zijn versmeed. Nu misduidt men ook thans weer deze laatste profetie, naardien de Pacifisten er steeds op uit zijn om ook hunnerzijds zulk een toekomst van duurzamen vrede niet enkel te profeteeren, maar zooveel in hen is, te helpen bevorderen en voorbereiden. Oorlog is iets dat men, in het Pacificisme, zich weg kan denken. En waarom zou dan 't zwaard niet kunnen worden omgesmeed om er sikkelen uit te smeden? Maar heel anders staat het, waar er sprake is van den aard der wilde dieren. De wilde dieren vertoonen thans een aard die er op uit is, om wat ze in hun macht kunnen krijgen, te grijpen, te verscheuren, en te verslinden. Die eigen aard kan niet weggallen bij deze dieren, zoo beweert men dan. En hieruit wordt dan afgeleid, dat hier in Jesaja 65 : 25 geen sprake kan zijn van een toekomstige vrede, zoodat dit woord als beeldspraak zou zijn op te vatten. Het zou dan beteekenen, dat in onzen zondigen toestand de booswicht den vreedzaam aangezicht, berooft en het leven beneemt, en dat, komt het Koninkrijk, onze hebzucht en roofzucht door heilige broederliefe zal vervangen zijn. Reeds uit Genesis 2 : 19 blijkt echter duidelijk, dat de staat van wildheid, waarin thans een deel van de vogels, van de kruipende dieren, en van de viervoetige dieren verkeert, niet dagteekent van de ure der Schepping. Deze staat van wildheid is een gevolg van den vloek, die om der zonde wil ook over de zichtbare natuur is uitgegaan. Adam verkeert er onder met alle dieren. Bovendien is het toch duidelijk, dat waar van alle diersoorten slechts één paar geschapen was, aanstands geheele geslachten zouden zijn verdwenen, indien reeds terstond na de Schepping de wolf op het lam geloerd, het gesmoord en verslonden had. Met wat de Schrift ons over de wildheid der dieren meldt, voor oogen, vervel dan ook alle moeilijkheid, die zich aan ons voordoet. De dierenwereld was zoo geschapen, dat het ene dier het andere niet aanviel en verslond. Die staat van wildheid kwam eerst op als gevolg van de zonde. Wordt nu eenmaal alle gevolg van den val ook uit de natuur weggenomen, dan natuurlijk zal ook die wildheid uit de dierenwereld verdwijnen. Vrede zal het onder alle schepsel in alle levenssoort worden. En dit en niet anders wordt hier ook door Jesaja geprofeteerd. Zelfs mag het op prijs gesteld, dat ook deze bijzondere trek uit de Verheerlijking ons hier voor wordt gelegd. Alzoos toch eerst blijkt, dat de ware profetie in Israël, toen ze in Jesaja haar Vol-einding vond, om 't beeld van de toekomstige Verheerlijking schoon, en alzoos de volle profetie was die ons het volle beeld van de Vol-einding gaf.

Dr. A. K.

Tweeduizendste Meditatie.

Reeds in 1869, toen ik als stichter van de huidige *Heraut* nog predikant te Utrecht was, begon ik mijn arbeid op journalistiek terrein, zoo in politieke als religieuze betekenissen. Dr. Schwarz, die in de toenmalige *Heraut* zich een politiek-religieuze orgaan schep, vertrok in 1869 voorgoed naar Engeland, en noodigde mij toen uit, om zijn arbeid over te nemen. Dit heeft dan ook van 1869 tot 1 April 1872, meerendeels nog in den ouden vorm, maar van 1870 af op geheel zelfstandigen voet plaats gehad.

In 1872 riep men telkens van alle kant, dat niet langer met een *weekblad* kon worden volstaan. Het toenmalige weekblad de *Heraut* werd daarom op het derde eeuwfeest van de inneming van den Briel, in een *dagblad*, en zulk wel onder den naam van de *Standaard*, omgezet; en men begon, met *bij* dit politieke dagblad, elke week een Zondagsblad uit te geven, waarin destijds reeds enkele Meditatieën werden opgenomen.

Met mijn tweejarige krankheid, die in 1875/6 uitbrak, moest echter die dubbele uitgave worden gestaakt. Zoo bleef alleen de politieke *Standaard* in leven, en het geestelijk orgaan viel weg. Toch kon het hierbij niet blijven. Vandaar dat ik, toen ik in den zomer van 1877, gedeeltelijk althans genezen, uit Nice terug keerde, aanstands het plan opvatte, om alsnu een geheel nieuw godsdienstig week-

blad, en zulk geheel op eigen leest geschied, uit te geven. En van deze geheel nieuwe periodieke uitgave verscheen toen het eerste nummer op 7 December 1877.

In dit geheel nieuwe weekblad, dat uitsluitend kerkelijk en theologisch van aard zou zijn, werd nu van 't eerste nummer af „de Meditatie“ als vaste rubriek opgenomen, en van nummer tot nummer voortgezet. De eerste Meditatie handelde, naar aanleiding van Psalm 131 : 2, van „het gespeende Kind“; de tweede over „de vossen die holen hebben“; en zoo is de reeks van 7 December 1877 tot op heden 21 Mei 1916, onafgebroken voortgezet, en zulks wel in TWEEDEUZEND op elkaar volgende *Heraut*-nummers.

Alle deze Meditatieën zijn, op vier na, van mijn hand. Steeds werden ze door mij op den dag des Heeren geschreven. En slechts vier Zondagen, in deze negen en dertig jaren, ben ik hierin door ziekte verhinderd geweest, namelijk in Aug. 1894 toen mij te Brussel een hevige longontsteking overviel. Mijn oudste zoon, Dr. H. H. Kuyper, sprong die vier Zondagen voor mij in. Maar voor het overige mag ik als schrijver, met innigen dank aan mijn God, hier betuigen, dat ik al die bijna 39 jaren lang nimmer in het verrichten van dezen aanlokkelijken arbeid ben verhinderd geweest. Van mijn vaste gewoonte, om op elken Zondag zulk een Meditatie te schrijven, week ik nimmer af, ook al rustte ik na bergbestijging in een berghut uit, of ook al was ik varende op de groote wateren. Door niets en door niemand heb ik mij van deze vaste gewoonte laten afhouden, en zoo alleen kon dan ook deze collectie van TWEEDEUZEND Meditatieën, geheel afgezien van de vroegere in het Zondagsblad, tot stand komen.

Gelijk men weet, zijn geheele reeksen van deze Meditatieën, bij afzonderlijke uitgave, zelfs in tweeden en derden druk verschenen. Ze zagen het licht in deze volgende:

<i>Honing uit den rotssteen</i> , 2 deelen, 1880.	
Tweede druk, 1896.	
<i>Gomer voor den Sabbath</i> , 1889.	
Tweede druk, 1904.	
<i>Voor een dultel en mist</i> , 1891.	
Goedkope uitgave, 1894.	
Tweede druk, 1896.	
Derde druk, 1914.	
Goedkope uitgave, vierde druk, 1914.	
<i>In de schaduw des Doods</i> , 1893.	
Tweede druk, 1908.	
<i>Als gij in uw huis zit</i> , 1899.	
Tweede druk, 1900.	
<i>Zijn uitgang te Jeruzalem</i> , 1901.	
Tweede druk, 1905.	
Derde druk, 1912.	
<i>In Jesus ontslapen</i> , 1902.	
Tweede druk, 1906.	
Derde druk, 1912.	
<i>Nabij God te zijn</i> , 1908.	
Tweede druk, 1912.	

Zonder overdrijving mag dan ook gezegd, dat in deze TWEEDEUZEND MEDITATIEën een stuk van mijn leven zit. Steeds spiegelde wat in mij omging, of wat mij trof, zich als vanzelf in deze Meditatieën af.

Mochten mij nog enkele jaren gegund worden, zoo hoop ik bij deze levensgewoonte tot den einde toe te volharden. Toch mocht reeds nu een uiting van stille erkentelijkheid aan den Heere mijn God niet uitblijven voor de kracht, mij, zulk een lange reeks van jaren, onafgebroken verleend, om dezen geestelijken arbeid gestadig voort te zetten.

Mijn bede blijft, dat ook voortaan niet alle zegen aan dezen arbeid onthouden moge worden.

Dat tot dusver die zegen niet geheel uitbleef, mocht ik tot mijn innige vreugde merken uit tal van brieven, die mij in de afgelopen week gewerden.

De heer en mevrouw Brummelkamp-Esser, met wie ik onlangs over het verschijnen van het tweeduizendste nummer sprak, zijn namelijk zoo goed geweest in een advertentie, die uit de mij toekomende nummers was weggelaten, op wat te gebeuren stond te wijzen, en te doen doorschemieren dat men mij vreugde kon beelden, indien ik in de afgelopen dagen iets merken mocht van de vrucht in geestelijken zin, die van deze tweeduizend meditatieën uitging.

Aan deze vriendelijke oproeping is in een schat van mij persoonlijk toesprekende brieven gevolg gegeven.

Gelijk van zelf spreekt, dragen deze brieven een zoo persoonlijk en intiem karakter dat ik er niet aan denken mag, om ze in de *Heraut* op te nemen. Ze bewegen zich daartoe al te zeer op het terrein van het private gemoedsleven. Toch vormen ze een schat voor de zielkundige beoefening van onzen huidige toestand. Ik leg ze daarom weg in mijn archief. Allicht dat ze, als ik aan mijn biografie mocht toekomen, nog een bijdrage van betekenis leveren.

Voorstands' rest mij niet anders, dan aan den heer en mevrouw Brummelkamp mijn warme erkentelijkheid te betuigen voor het uitloeken van deze innige zielsuitingen. Ze zijn mij goud waard, en geven mij te meer moed, om met mijn gewijden Zondagsarbeid voort te gaan.

Den Haag, 17 Mei 1916.

KUYPER.

„Het is mij goed nabij God te wezen“.

Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen; ik zet mijn betrouwen op den Heere HEERE, om alle uw werken te vertellen.

Psalm 73 : 28.

Zij 't ons vergund voor ditmaal over de Meditatie als zoodanig te mediteeren. Een Meditatie is heel iets anders dan een leerstellig betoog, en verschilt geheel van een Schriftuitlegging.

Gaat ge mediteeren, dan trekt ge u uit uw gewonen gedachten in het heilige terug. Ge schiedt er u niet mee af van de wereld, maar werpt u toch niet meer zoo klakkeloos op de werkelijkheid, waarmee ze zich anders aan u opdringt. Los laat ge de wereld dan in uw Meditatie wel niet, maar ze wordt u bijna, terwijl hoofdzak in de Meditatie eeniglijk is en blijft het u inleven met uw gewaarwordingen in de gemeenschap met het Eeuwige Wezen. In de Meditatie legt de ziel aan de wereld het zwijgen op, om alleen wat God tot de ziel spreekt, te beluisteren.

In het daadwerkelijk geloofsleven bij de kwijting van onze roeping zijn we actief, maar in de Meditatie schiet enkel passief. Opzettelijk brengen we in ons mediteeren onszelf tot zwijgen, om ons hart het spreken Gods tot onze ziel te ontsluiten.

Voor al de Psalmen geven uiting aan wat bij deze mystieke gewaarwording in de vrome ziel omgat.

Ook het *Te Deum* is verlokkelijk schoon, zelfs in de vertaling die er in den gezangbundel van voorkomt, en ook het warme lied : „Middelpunt van ons verlangen. Trooster van 't ontrust gemoed“ heeft wat aantrekt, maar toch, al zulke zang geeft heel iets anders. Iets dat zelf als mensch actief maakt, om uit te breken in lofzang en neer te zijgen in aanbidding.

Hiermee is niet gezegd, dat er niet ook wel tonen uit het dichterhart gevoeld zijn, die de stille vrucht van het mediteeren brachten, maar toch, op dit punt vooral zijn onze psalmen zoo eenig en onovertreffbaar.

Aan vele psalmen voelt men 't zoo op door-dringende wijze, hoe de zanger, hoe de psalmist zich als verloor in de gemeenschap met zijn God en aandoeppingen van Hooger in zijn gewaarwording opnam.

Nog steeds weet het vrome volk dan ook zeer juist den geheel eenigen prijs van zulke psalmatische uitingen op haar waardij te schatten.

De ziel verliest zich als in aanbiddend ziele-genot, als 't in Gods huis weerklinken mag van 't Gods verborgen omgang vinden zielen daar 't vrees in woont. 't Heilige hemel aan zijn vrienden naar zijn Verrederd getoond. Of ook als 't met warmen toon uit aller hart opwelt : „Hoe zalig is het volk dat naar uw klanken hoort. Zij wandlen Heer in 't licht van 't goddelijk aanschijn voort. Zij zullen in uw Naam zich al den dag verblijden“.

Schiet geheel de inzet van Psalm 139 straat gelijken glans uit. „Gij kent mij van achteren en van voren, en Gij zet uw hand op mij. De kennis is mij te wonderbaar. Ik kan er niet bij. Zeide ik : De duisternis zal mij bedekken, zoo is de nacht een licht om mij. Zelfs mijn gebente was voor u niet verborgen als ik in 't verborgen gemaakt ben. En de eindruimte van de Meditatie keert dan ook altoos in het heerlijk zeggen van Psalm 33 terug : „Mij aangaande het is mij goed nabij God te zijn. Daarom zal ik geduriglijk, d. i. voortdurend, bij u zijn, want Gij zult mij leiden door uw raad“.

Iniger en teederder dan in deze psalmodie zich het zoet van de zielgemeenschap met den Drieëenigheids uitdrukt, is 't voor ons menschelek zielebesef ondenkbaar.

We komen dan weer in gemeenschap met den Heilige, waar de ziel eerst voor terugdeinst, en waar ze zich ten slotte toch onweerstaanbaar door voelt meegesleept. Het is een zelf wegzinken om God alles te doen zijn, en dit alles zijn van God in het eigen zielebewustzijn gewaar te worden. Uiterst zwak natuurlijk, en op meer gissende dan kennende wijze; maar gewaar te worden dan toch als een zaligheid die ons ontkent, en ons onszelf vergeten doet, om alleen in te drinken wat uit den Hooge ons toevloet.

Ontkend mag daarom niet, dat er ook in de Meditatie een gevaar kan schuilen, en van de rechtgeaarde mystieken van alle eeuwen glug dan ook steeds de ernstige waarschuwing uit, om toch nimmer bij de Meditatie zelfverheffing te laten insluipen.

Immers er komt in de Meditatie ten slotte een geheel eenig en zalig moment, waarin 't ons te moede is, alsof onze zonde van ons gleed, alsof de beperktheid van onze kennis reeds vergeten ware, en alsof reeds hemeigenicent ons deel ware geworden.

Nu mag dat, en zelfs kan het ons goed doen, en de ziel niet alleen verkwikken, maar ook heiligen, indien het de onderdompeling voor een oogenblik in den stroom van het eeuwige was, om aanstands weer uit dien stroom op den vasten bodem van ons rechte leven terug te keeren.

Van zelfverheffing boven anderen om wat we genoten, kan dan geen sprake zijn. Eer heeft de ziel dan nimmer meer dan in die diepte der geestelijke onderdompeling haar eigen niet en haar eigen onwijsheden tegenover het heilige licht van haar God voelen afstuiten.

Vandaar dan ook dat we in ons orgaan ons nimmer in enkel mediteeren verloren, maar steeds de Schrift, steeds het Woord deden voorafgaan, en eerst daarna de Meditatie deden volgen.

Meer nog.

Steeds hebben we er ons voor gewacht, om de Meditatie door een zichzelf verliezend gemijmer buiten de realiteit te plaatsen.

Mediteeren kan men niet voor een ander. Intenuef en heilighijk mediteeren kan een ieder alleen voor zichzelf, als 't Beeld Gods in zijn wezen teederlijk trekt naar Hem, van Wien dat beeld uitging.

Uit de Meditatie die verheft, poogden we daarom steeds telkenmale weer in het volle leven af te dalen.

Het was toch de vrucht van het mediteeren, die bij de vervulling van onze levenstaak glans aan het leven moest leenen.

KUYPER.

Amsterdam, 19 Mei 1916.

Het is wel ietwat vernakelijk, de argumenten te beluisteren, waarmede de liberale pers antwoordt op de klacht, niet alleen door ons maar ook door de *Waarheids-vriend* geuit, dat men, nu een remonstrantsch predikant tot hoogleraar te Leiden werd benoemd, deze benoeming als iets, dat van zelf spreekt, aanvaardt, terwijl bij de benoeming van Dr. Noordzij te Utrecht een kabaal ontstond, alsof daarmede het grootste onrecht aan de Hervormde Kerk was geschied. Het verzet tegen de benoeming van Prof. Noordzij kwam, zoo zegt men, niet van liberalen, maar juist van orthodoxen kant, en het gold niet zijn Gereformeerde belijdenis, maar zijn lid-zijn van de Gereformeerde Kerk. Die Gereformeerde Kerk toch is de bittere vijandin van de Hervormde Kerk, en daarom wilde men geen lid dezer Kerk om de aanstaande predikanten der Hervormde Kerk op te leiden. Met de Remonstranten daarentegen staat het geheel anders; die zijn o zoo lief gestemd tegenover de Hervormde Kerk; zelfs is er van een lijnrecht tegenover elkaar staan van beider belijdenis, zooals zij beweert, geen sprake. De officiële belijdenis der Remonstrantsche Kerk, voorzover hier van sprake kan wezen, is zoo ruim, zoo verdraagzaam, zoo algemeen protestantsch, dat een Hervormde ze evengoed als een Remonstrant onderschrijven kan.

Is dat alles nu iets anders dan een doekje voor het bloeden?

Het verzet tegen de benoeming van Gereformeerden in de Theologische faculteit der Rijksuniversiteiten geldt niet, zoo zegt men, de gereformeerden als zoodanig, maar alleen de leden der Gereformeerde Kerken.

Is men vergeten, hoe een even groot kabaal ontstond bij de benoeming van Prof. Visscher, en was Prof. Visscher soms lid van de Gereformeerde Kerk? En was niet een van de bezwaren, die men tegen de benoeming van Prof. Noordzij inbracht, dat daardoor de schijn ontstond, alsof de Regeering de geheele Theologische faculteit te Utrecht allengs met Gereformeerden wilde bezetten?

Het verzet, zegt men, ging niet van liberale zijde uit, maar juist van den kant der orthodoxen.

Maar is men dan vergeten, hoe bij de benoeming van Prof. Visscher in sommige liberale bladen hierover geschreven is? En waren bij de benoeming van Prof. Noordzij het alleen de ethisch-orthodoxen, die in de Tweede Kamer den Minister daarover aanvielen, of ook de liberalen? De Gereformeerde Kerken, zegt men, staan bitter vijandig tegenover de Hervormde Kerk, en daarom kan een lid dezer Kerken niet optreden in een Faculteit, die feitelijk dienst doet voor de opleiding der Hervormde predikanten; maar een Remonstrant kan dit wel, want de Remonstranten zijn o zulke goede vrienden van de Hervormde Kerk, en hun belijdenis, die zoo echt verdraagzaam en algemeen protestantsch is, druischt volstrekt niet tegen de belijdenis der Hervormde Kerk in.

Is de Remonstrantsche Kerk dan niet geboren uit een principieel verzet tegen de belijdenis, die de Hervormde Kerk nog altoos officieel zegt te handhaven? Wordt in de belijdenis der Hervormde Kerk de leer der Remonstranten niet uitdrukkelijk veroordeeld? En beslist over het karakter van een Kerk als de Remonstrantsche alleen een nietszeggende formule, maar niet de geheele richting, die in deze Kerk den toon aangeeft? Is de Remonstrantsche Kerk niet het toevluchtsoord voor degenen uit de Hervormde Kerk, die het met haar belijdenis niet eens zijn? En was het dan niet een slag in het aangezicht aan de Hervormde Kerk, toen de Regeering iemand uit deze Remonstrantsche Kerk tot hoogleraar benoemde aan een Faculteit, die, naar men beweert, dienen moet om de predikanten der Hervormde Kerk op te leiden?

Kerkelijke attestatie.

II.

Heeft iemand, die naar een andere plaats verhuist, zijn attestatie ontvangen, dan behoort hij haar zoo spoedig zoo spoedig mogelijk bij den Kerkeraad in te dienen, om nu op deze plaats als lidmaat der Kerk aangenomen en tot het Avondmaal te worden toegelaten. Doet hij dit niet en laat hij de attestatie thuis liggen, dan kan hij natuurlijk door den Kerkeraad ook niet als lidmaat van die Kerk worden beschouwd. Onze Kerkenorde zegt toch uitdrukkelijk in Art. LXI, dat niemand ten Avondmaal mag worden toegelaten, ten uit een andere Kerk overkomt, zonder „getuigenis“ van die Kerk te hebben, en het Avondmaal beslist over de gemeenschap der Kerk. Zoo iemand mag dan wel in de Kerk komen, want de bediening des Woords staat voor ieder open, maar hij kan niet als lidmaat van die Kerk optreden, omdat hij zich niet bij die Kerk heeft aangesloten en door den Kerkeraad niet is aangenomen. Of hij daarom zich zelf nog be-

schouwen wil als lid der Gereformeerde Kerken en bij een eventuele volstelling zich wil inschrijven als behoorende tot de Gereformeerde Kerken, is zijn zaak, maar wanneer de Kerk aan de Regeering een opgave zou doen van het aantal harer leden, zou ze hem niet kunnen meetellen. Het niet inleveren van de attestatie wil toch feitelijk zeggen, dat men den band der gemeenschap met die Kerk niet wil aanvaarden. En waar men door te vertrekken uit de Kerk, waartoe men vroeger behoorde, opgehouden heeft lid van deze Kerk te zijn, en bij de Kerk, waar men zich metterwoon heeft gevestigd, zich niet als lidmaat heeft aangesloten, staat men feitelijk buiten de gemeenschap der Kerk. Gesteld bijv. dat zoo iemand zich kwam te misgaan, dan zou de Kerkeraad geen censuur over hem kunnen uitoefenen.

Vraagt men of dit niet indienen van de attestatie dan den doop en de belijdenis van zoo iemand te niet doet, zoo moet daarop geantwoord, dat hierbij onderscheid moet worden gemaakt. De doop is een sacrament, dat nooit te niet kan gedaan worden; zelfs wanneer iemand geëxcommuniceerd is, blijft hij een gedoopte, zoo als daaruit blijkt, dat wanneer hij weer met de Kerk verzoend wordt, de doop niet opnieuw wordt bediend. En ook de belijdenis, die men heeft afgelegd, om ten Avondmaal te worden toegelaten, kan niet te niet worden gedaan, of men zou openlijk moeten verklaren, dat men deze belijdenis herriep en tot een ander geloof was overgegaan. Maar de rechten, die men aan dezen doop en deze belijdenis ontleent, kunnen wel verloren gaan. Iemand, die door den Kerkeraad geëxcommuniceerd wordt, verliest immers deze rechten. En in zekeren zin geldt dit ook hier. Niet de Kerkeraad excommuniceert zulk een persoon, maar door zich niet bij de Kerk aan te sluiten, stelt hij zich zelf buiten de gemeenschap der Kerk en kan hij dus de rechten aan doop en belijdenis ontleend, niet uitoefenen. Hij staat gelijk met iemand, die het lidmaatschap der Kerk, waartoe hij behoorde, heeft opgezegd. Want het niet indienen van de attestatie is feitelijk een verklaring, dat men geen lid van de Gereformeerde Kerk op die plaats wil zijn.

Natuurlijk kunnen er gevallen voorkomen, waardoor iemand wellicht verhinderd wordt zijn attestatie in te dienen. Bijv. wanneer op zulk een plaats geen Gereformeerde Kerk is, of wanneer hij bij aankomst ziek wordt, hoewel in dit laatste geval het toch altoos beter is, dat men dan door een ander zijn attestatie aan den Kerkeraad brengen laat, omdat men in zijn ziekte bezoek van een predikant of ouderlingen juist dubbel noodig heeft. Maar dit zijn uitzonderingsgevallen. Waar het hierom gaat is niet, hoe de kerkelijke positie is, wanneer iemand zijn attestatie niet indient, maar wanneer hij uit onverschilligheid dit niet doet of niet doet wil. En in zulke gevallen nu kan niet anders geoordeeld worden, dan dat zoo iemand geen „kerkelijke positie“ heeft, daar hij buiten de gemeenschap der Kerk staat, niet omdat de Kerk hem buiten sluit, maar omdat hij zich zelf buiten gesloten heeft. Zijn attestatie is dan voor hem waardeloos. Hij heeft er niets aan.

De kinderen des Verbonds.

XXXIV.

Al heeft er dus metterdaad een verandering plaats gevonden, in zooverre Israël als volk verworpen en daarvoor het geestelijk Israël, d. w. z. de Christelijke Kerk, in de plaats is gekomen, toch volgt daaruit niet, dat het Genadeverbond met Abraham opgericht naar zijn wezen veranderd zou zijn. Iets wat onze vaders gewoonlijk zoo uitdrukten, dat wel de bedoeling van het Verbond veranderd was, maar niet het Verbond zelf. Het is één en hetzelfde Genadeverbond, dat onder Oud en Nieuw Testament met de geloovigen is opgericht, en vandaar dat de belofte in dit verbond aan het zaad gedaan, ook niet vervallen is, maar voor ons nog altoos van kracht blijft. Gelijik God de Heere tot Abraham had gezegd : „Ik richt mijn verbond op met u en met uw zaad na u tot een eeuwig verbond“.

Vandaar dat de Apostel Paulus dan ook scherp onderscheid maakt tusschen de wet, die aan Israël is gegeven, en het verbond, dat met Abraham is gemaakt. De wet is voor ons afgeschaft, want we zijn niet meer onder de wet, maar onder de genade. Maar het verbond, dat God met Abraham heeft gesloten, heeft ook voor ons en onze kinderen zijn volle betekenis behouden. Zoo zegt de Apostel in Rom. 4 : 11 en v.v., dat „Abraham het teken der besnijdenis ontvangen heeft tot een zegel der gerechtigheid des geloofs, die hem in de voorhuis was toegereken, opdat hij een vader zou zijn van allen, die gelooven, hi de voorhuis zijnde (d. w. z. van de heidenen, die tot het geloof in Christus komen) ten einde ook hun de rechtvaardigheid toegerekend worde“. En hij beroept zich als bewijs daarvoor op het feit, dat de belofte niet door de wet aan Abraham of zijn zaad is geschied (in welk geval ze voor ons, Christenen, niet gelden zou) maar door de rechtvaardigheid des geloofs. (vs. 13). En hetzelfde spreekt de Apostel nog duidelijker uit in Gal. 3 : 13—17, waar hij zegt, dat Christus ons daarom „verloft heeft van den vloek der wet, opdat de zegen van Abraham tot de Heidenen komen zou“. Hij wijst er op, dat zelfs „eens menschen verbond, dat bevestigd is, door niemand wordt te niet gedaan“, en dit dus nog veel minder geschieden kan met het verbond Gods; en dit zeg ik : het verbond, dat te voren bevestigd is van God op Christus, wordt door de wet, die

na vier niet kragt te niet u den He het verboud, daarom verbond, heeft, d verbond bedoeld met zich genadev aller ge gedaan, komt v derhalve Het.

feten v spellen v nieuwe v den Mes worden, bond zu het zaad 59 : 20 v komen t ren van profetie 11 : 20, o als daan verbond, bij de k zich b hierin b woord n noch van huns za ons en neer Jere verbond van dit bestaan, kennen v toe (Jer. klaart in dit verb het verb delaar is dat deze geven is gaat de zijnen G niet alle ook op h hun zone de Apos sterder worden e Geestes (en 17) e komt de (vs. 39), dat God en der is naar v worden, in Jerusa Davids h En als Je teekent v Herder, di zal leiden armen dr ren zal' de vervu Evangelis de kinder zijn arm 10 : 16) g Apostel apostolisch plaats h weiden (J

Blijkt v Testamen die met C Gods aan niet verb de rijkste veel heerl deeling w tament l minsten i dat een de oprich Abraham het teeken het Nieuw maar het ment de i die later boren zijn den besce scheiden heidenen, wordt toe van het B worden, want de ge vuld en

Onderz in de es Middelaar de kinder deld heel voor naar tus : „La vermindert Koninkrijk send deze terugkom die Christ zijn dade minder rij beginnen van Chris

Als C dan kom lie van h maar eve Aan Joha blik moet wel de wa antwoorde Johannes blinden w delen, de de doove